

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Minister VWS
Minister MZS

**Directoraat Generaal
Volksgezondheid**
Publieke Gezondheid
Crisisbeheersing en
Infectieziekten

Ontworpen door
(10)/(2e)
(Senior) Beleidsmedewerker

M 06 (10)/(2e)
(10)/(2e) @minvws.nl

Datum
9 september 2020

Kenmerk

Zaaknummer

Bijlage(n)
2

nota

(ter informatie)

Resultaten mondkapjesproef in Amsterdam en
Rotterdam en mogelijke uitbreiding
mondkapjesplicht perrons en luchthavens

Paraaf directeur

Paraaf DGV

1 Aanleiding voor deze nota

Er spelen twee zaken rondom het gebruik van mondkapjes die met elkaar in verband staan:

1. De resultaten van de proef met mondkapjes in Rotterdam en Amsterdam zijn gepubliceerd (zie bijlage 1).
2. NS en ProRail en Schiphol hebben een verzoek ingediend voor een uitbreiding van de mondkapjesplicht op respectievelijk stations/perrons en luchthavens.

In deze nota bespreken we de ontwikkelingen en de overwegingen voor vervolgstappen. Wij vernemen ten slotte graag van u of u akkoord gaat met het advies dat wij in deze nota geven. Eea, betekent dat we ook iets breder onze visie op de mondkapjes moeten bekijken. Door de verschuiving in de maatschappij ten aanzien van mondkapjes rijst de vraag in hoeverre we het bestaande standpunt rond mondkapjes moeten heroverwegen (mogelijk na het OMT advies).

2 Resultaten mondkapjesproef A'dam/R'dam en vervolg

Resultaten mondkapjesproef A'dam/R'dam (rapport apart bijgevoegd):

- In dit onderzoek is onderzocht hoe goed mensen in de mondkapjeszones zich aan de anderhalvemeter-regel houden, en of er aanwijzingen zijn dat de invoering van de mondkapjesplicht tot minder drukte in de mondkapjeszones leidt.
- In deze experimenten wordt niet aangetoond dat mensen zich anders gaan gedragen in de publieke ruimte als zij een mondkapje dragen (ze houden niet meer of minder afstand tot anderen en raken ook niet vaker

- risicovolle plakken in hun gezicht aan wat de kans op besmettingen kan vergroten).
- De beide veiligheidsregio's constateren dat er op dit moment geen noodzaak is om de mondkapjesplicht te herintroduceren in regio's. Zij zijn wel van mening dat het instrument mondkapjes een bruikbaar instrument is dat toegevoegd kan worden aan het maatregelenpakket van de veiligheidsregio's en het kabinet.

Directoraat Generaal
Volksgezondheid
Publieke Gezondheid
Crisisbeheersing en
Infectieziekten

Kenmerk

Discussie en beslispunt nav resultaten

We zouden graag drie vervolgopties willen voorleggen:

- De resultaten zo uitleggen dat mondkapjes geen gedragseffecten laten zien en daarom ook niet zinvol zouden zijn. Dit zou niet onze voorkeur hebben omdat de verschuivingen in de maatschappij laten zien dat er in de nabije toekomst wellicht op meer plekken mondkapjes gedragen gaan worden. Dat is lastig te rijmen met een standpunt dat we geen meerwaarde zien van het gebruik van mondkapjes.
- Het OMT gaf eind juli aan dat indien zich een aanzienlijke stijging voordoet van de incidentie van COVID-19 in de bevolking, het advies over het gebruik van niet-medische mondkapjes kan worden heroverwogen. De zorgen die destijds uitten wat betreft schijnveiligheid (mensen met een mondkapje houden zich wellicht minder goed aan de basisregels), worden in dit onderzoek niet onderstreept. Deze factoren kunnen genoeg aanleiding zijn hen opnieuw om een advies te vragen.
- De experimenten in Amsterdam en Rotterdam waren gericht op gedragseffecten, maar niet op de vraag wat het effect is op het aantal besmettingen. Door mondkapjes in te zetten kan worden onderzocht aan de hand van inzet in regio's waar sprake is van een opleving wat het gebruik van mondkapjes met het aantal besmettingen doet en wat het effect is op de epidemie. Op deze manier worden de mondkapjes onderdeel van de instrumentenkist.

➔ Beslispunt: welke optie zou uw voorkeur hebben?

3. Mogelijke uitbreiding mondkapjesplicht perrons en luchthavens

Achtergrond verzoeken van NS/ProRail en Schiphol

- NS en ProRail hebben verzocht om een uitbreiding van de mondkapjesplicht naar stations/perrons in te voeren. Schiphol heeft via een brief gericht aan VWS (met I&W in cc) hetzelfde verzoek gedaan voor op luchthavens.
- De argumentatie van NS/ProRail is dat uit hun eigen monitor blijkt dat het op bepaalde stations dusdanig druk wordt (met name bij in- en uitstappen) dat de 1,5m niet gehanteerd kan worden.
- De argumentatie van Schiphol is dat zij graag aansluiten bij de gangbare internationale standaard en daarom het dragen van een mondkapje willen verplichten in alle voor reizigers toegankelijke ruimtes op de commerciële luchthavens.
- Overigens heeft Schiphol recent besloten reizigers 'dringend te verzoeken' op de gehele luchthaven een mondkapje te dragen. Er geldt al een mondkapjesplicht op bepaalde drukke plekken (o.a. bij de bagageband).

Inhoudelijke overwegingen

- De verzoeken van NS/ProRail en Schiphol zijn interdepartementaal besproken bij het DOC-19 en daarna nogmaals in een apart directeurenoverleg. Uit deze overleggen blijkt dat de departementen er verschillend in staan. Het onderwerp staat opnieuw geagendeerd voor het DOC-19 van 15 september.

Directoraat Generaal
Volksgezondheid
Publieke Gezondheid
Crisisbeheersing en
Infectieziekten

Kenmerk

In de overleggen komt een aantal dilemma's/overwegingen naar boven waar de verschillende departementen anders over denken:

1. Is het wenselijk om mee te bewegen met de verzoeken van NS/ProRail en Schiphol?
 - Een argument **voor** een uitbreiding van de mondkapjesplicht is dat er een kanteling zichtbaar is hoe men aankijkt tegen het gebruik van mondkapjes. De uitkomsten van de proef in R'dam/A'dam dragen bij aan deze discussie, omdat het argument van schijnveiligheid niet aangetoond wordt. Echter laten deze experimenten ook niet zien dat mensen méér afstand houden. Maar gezien de verschuivingen in de maatschappij is langer verzet tegen het gebruik van mondkapjes mogelijk niet langer houdbaar.
 - Een argument **tegen** is dat de uitbreiding van de mondkapjesplicht een niet proportionele inbreuk op de persoonlijke levenssfeer kan zijn. De vraag is of niet kan worden volstaan met een 'dringend advies'? Met name BZK brengt dit punt in.
2. Waar begint en eindigt bij een uitbreiding de mondkapjesplicht op de specifieke locaties?
 - Schiphol vraagt om een mondkapjesplicht op alle voor reizigers toegankelijke ruimtes, inclusief Schipholplaza. Dit werpt de vraag op of dit te handhaven is, aangezien veel reizend publiek zich hier vermengt. Duidelijker is wellicht de mondkapjesplicht invoeren na de incheckbalies.
 - Voor het OV rijst de vraag of de uitbreiding alleen op de perrons moet gelden of op het gehele stationsgebied. Ook moet de afweging worden gemaakt of de uitbreiding ook geldt voor bus/tram/metro.
3. Geldt de uitbreiding alleen op de drukke stations of wordt het een landelijke verplichting?
 - Een regionale verplichting draagt bij aan proportionaliteit en mogelijk aan draagvlak. Mensen zullen wellicht niet begrijpen waarom ze ook op een rustig station verplicht een mondkapje moeten dragen.
 - Een landelijke verplichting draagt daarentegen bij aan de eenduidigheid en de uitvoerbaarheid van een uitbreiding (bijvoorbeeld op het gebied van handhaving). In de overleggen is gebleken dat I&W op deze koers zit.

Advies

Ons advies is om:

- Deze verzoeken op inhoud te beoordelen. Ons hiertegen blijven verzetten vanuit het perspectief dat 'mondkapjes niet werken' en dat het tot schijnveiligheid kan leiden, zijn wellicht niet langer houdbaar.

- Uitgangspunt blijft dat mondkapjes altijd aanvullend zijn en alleen overwogen moeten worden indien er het risico is dat de 1,5m niet gehanteerd kan worden.
- Zeker voor wat betreft het verzoek van Schiphol is het voor de eenduidigheid logisch aan te sluiten bij de Europese richtlijnen. Ook begrijpen we dat het op meer plekken dan waar nu de mondkapjesplicht al geldt, het te druk kan zijn. We adviseren de uitbreiding van de mondkapjesplicht pas in te laten gaan nadat reizigers voorbij de incheckbalie zijn.
- Met betrekking tot het OV is ons voornaamste advies te kiezen voor eenduidigheid en uitvoerbaarheid.
- We begrijpen dat er op de perrons en bij het in- en uitstappen (waar het dringen is), de wens is om ook daar mondkapjes toe te passen. De mondkapjesplicht uitbreiden tot het gehele stationsgebied lijkt ons niet gewenst, omdat daar de 1,5 meter wel kan worden gewaarborgd.
- Vanuit oogpunt van communicatie achten wij het daarnaast onwenselijk dat op sommige perrons een mondkapjesplicht geldt en op andere perrons niet. Ook zouden wij er voor willen pleiten dat de uitbreiding van de mondkapjesplicht geldt voor het gehele OV (dus ook bus, tram en metro).
- Dit advies heeft wel gevolgen voor de regelgeving. Het uitbreiden van de mondkapjesplicht vergt een nieuwe aanwijzing en daarmee aanpassing in de noodverordeningen. Bij de inwerkingtreding van de twm-19 zal een uitbreiding van de mondkapjesplicht in de ministeriële regeling moeten worden opgenomen.

Directoraat Generaal
Volksgezondheid
Publieke Gezondheid
Crisisbeheersing en
Infectieziekten

Kenmerk

➔ Beslispunt: Gaat u akkoord met bovenstaand advies?

(10)(2e)
(Senior) Beleidsmedewerker

Bijlage 1: Samenvatting resultaten mondkapjesproef R'dam/A'dam

In dit onderzoek is onderzocht hoe goed mensen in de mondkapjeszones zich aan de anderhalvemeter-regel houden, en of er aanwijzingen zijn dat de invoering van de mondkapjesplicht tot minder drukte in de mondkapjeszones leidt.

Directoraat Generaal
Volksgezondheid
Publieke Gezondheid
Crisisbeheersing en
Infectieziekten

De belangrijkste conclusies:

Kenmerk

- De drukte in de gebieden met een mondkapjesplicht is niet anders dan die voor de invoering van de mondkapjesplicht;
- Het dragen van een mondkapje zorgt of voorkomt niet dat de anderhalvemeter-regel wordt overtreden. Mensen overtreden wel regelmatig de anderhalvemeter-regel, maar dit houdt primair verband met de drukte. Zowel in de mondkapjeszones als in de gebieden zonder mondkapjesplicht gebeurde dit;
- Het onderzoek suggereert dat een mondkapjesplicht in specifieke gebieden niet aantoonbaar bijdraagt aan het beperken van drukte;
- Het onderzoek suggereert dat het dragen van mondkapjes er ook niet aantoonbaar aan bijdraagt dat mensen zich beter of slechter houden aan de anderhalvemeter-regel;
- Van degenen die een mondkapje dragen, doet de meerderheid dat op de voorgeschreven manier;
- De onderzoekers zien dat het verplicht dragen van mondkapjes samenhangt met meer aanraken van het gezicht in het algemeen, maar niet de risicovolle plekken van ogen, neus en mond.

Bijlage 2: Kernpunten eerder OMT-advies over het gebruik van niet-medische mondkapjes in publieke ruimte

Directoraat Generaal
Volksgezondheid
Publieke Gezondheid
Crisisbeheersing en
Infectieziekten

Het gebruik van niet-medische mondkapjes in de publieke ruimte is meerdere keren aan de orde geweest in het OMT. Het meest recente OMT-advies hierover van 28 juli 2020 stelt:

Kenmerk

- Onomstreden bewijs dat niet-medische mondneuskapjes bescherming bieden tegen de verspreiding van COVID-19 ontbreekt;
- Er is geen steun is voor algemeen gebruik van niet-medische mondneuskapjes in de publieke ruimte;
- Gebruik van niet-medische mondneuskapjes geen substitutie is voor de anderhalve meter afstand regel;
- Gebruik van niet-medische mondneusmaskers kan overwogen worden in die settings waar het niet mogelijk is om anderhalve meter afstand te houden en triage toe te passen;
- Zorgen over schijnveiligheid die zou kunnen optreden bij breed gebruik van mondneuskapjes, zijn op basis van de bekende onderzoeken niet weggenomen;
- Indien zich een aanzienlijke stijging voordoet van de incidentie van COVID-19 in de bevolking, kan dit advies worden heroverwogen.